

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 26
október 2016
cena 0,90 EUR

10

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Tomáška skončil v gulagu

NÁŠ ROZHOVOR

Už v septembri 1944 došlo k dovtedy nevídanému javu, násilnému odvliekaniu slovenských občanov do ZSSR. Nejestvovali o tom žiadne informácie, príbuzní sa akurát dozvedeli, že boli odvečení do ZSSR. No nevedeli prečo, nevedeli kam, a už vôbec nie, či a kedy sa vrátia. Tí, ktorí prežili, a vrátili sa, nemohli o svojich otrasných skúsenostiach hovoriť. Rodiny tých, čo v ZSSR zahynuli, nedostali zo strany ZSSR (resp. Ruska) žiadne odškodné. Odvliekani boli príslušníci všetkých vekových, sociálnych i národnostných skupín. Medzi nimi nájdeme dokonca i účastníkov protinacistického odboja. To bol aj osud 19-ročného mladíka Vladimíra Tomášku. O jeho osudoch, i o osudoch jeho rodiny, sme sa zhovárali s jeho sestrou Evou Demkovou, rod. Tomiškovou.

V. Tomáška s partizánmi v roku 1944.

Foto archív

Čo môžete prezradiť o vašej rodine?

Naši rodičia pochádzali z Hlinska v okrese Chrudim. Po národnostnej stránke sme boli českou, po konfesionálnej stránke katolíckou rodinou. Asi v roku 1931 sa rodičia presťahovali do Bratislavy. Otvorili si obchod

s kožušinami na dnešnom námestí SNP. Po roku 1939 to bolo námestie Andreja Hlinku, v 50. rokoch zasa Stalinovo námestie. V Bratislave ostali aj po vzniku Slovenského štátu, nejakým spôsobom si vybavili výnimku, získali aj štátne občianstvo SR.

Pokračovanie na 10. strane

V ěsle

Ján Litecký Šveda
Máme odvážnych a múdrych pastierov? 2
List arcibiskupovi S. Zvolenskému 3

Eva Zelenayová
Koniec demokracie na Slovensku? 3
Kádrovanie v ÚPN 4-5

Juraj Vrábek
Vyprázdnil 137 kláštorov 6
Rezort školstva reaguje 7

Viliam Jablonický
Nielen o televíznych prešlápochoch 9
Ivan Mrva
Vol'by v rokoch šesť 12

Máme odvážnych a múdrych pastierov?

Každý, čo i len sporadický pozorovateľ súčasného diania musí vidieť množstvo javov, ktoré ukazujú, že Cirkev je v dosť veľkej kríze. A nemusí to byť iba naivný postoj pápeža Františka k obrovskému nebezpečenstvu hroziacemu od nekontrolovaného obsadenia Európy imigrantmi, nad ktorým čoraz viac katolíckych ovečiek krúti hlavou. Stačí sa pozrieť aj na situáciu

u nás, keď k niektorým nepriateľským aktom z ateistických kruhov, rovnako ako k nenávisnej proticirkevnej propagande prakticky všetkých médií, huckaných aj starými komunistami, naši cirkevní predstavení ako keby nevedeli zaujať zásadový postoj. Čoho, alebo koho sa boja? A môže to takto ísť ďalej?

Netreba však byť príliš pesimistický a skúsme sa na to pozrieť pohľadom nádeje. Začnem citátom, ktorý je od filozofa na pápežskom stolci, žiaľ, už emeritného Benedikta XVI. Je z jeho prednášky z roku 1969 Aká bude Cirkev v roku 2000: **„Budúcnosť Cirkvi môže vzísť a aj dnes vzíde iba zo sily tých, ktorí majú hlboké korene a žijú z rýdzej plnosti viery. Nevzide od tých, ktorí sa len prispôsobujú danému okamihu.“** Takže až také zúfalé by som to nevidel, pretože počet ľudí pevnej viery je ešte stále dosť vysoký na to, aby v blízkej dobe neklesol pod nejaké kritické minimum. A aj rozkladná činnosť KDĽ, zdá sa, speje ku koncu.

Treba byť ostražitý

Na druhej strane, situácia je na míle vzdialená od toho, aby sme boli bezstarostní. Treba si najmä uvedomiť, že žijeme v historicky unikátnom čase, keď je obrovská snaha náboženstvo úplne vytlačiť z ľudského života, čo ešte nikdy v histórii ľudstva nebolo. Nejakí ateisti sa našli v každej dobe, ale vždy išlo len o úplne okrajový extrémny jav, pretože náboženstvo vždy patrilo k základným pilierom každej spoločnosti. No v súčasnosti už aj v Cirkvi pomaly každý druhý kňaz objavuje v sebe reformátora, čo nie je len z nedostatku pokory. Ale aj z obyčajného ľudského podľahnutia duchu čias, v ktorých sa myslí v takej tónine, akú udajú tlačové a reklamné agentúry. A moderný kresťan, ako hovorí Gómez Dávila, už neprosí Boha o odpustenie, ale o to,

aby súhlasil s tým, že hriech neexistuje. Nečudo, že sa potom nadmieru darí všelijakým šarlatánom, psychoanalytikom či jasnovidcom, ktorí večnú potrebu duchovného života vo viere vyplňajú vykonštruovaným placebom so záručnou lehotou kratšou, než má pečevový syr.

Ibaže toto nie je hlavný problém, a ani jeho zdroj, to sú len následky. Zásadný problém je v tom, že proti náboženstvu a špeciálne proti Katolíckej cirkvi, sa už vyše 200 rokov vedie sústredený boj na všetkých mysliteľných aj nemysliteľných frontoch. Ešte pred vojnou to vtipne vyjadril Chesterton: **„Niektorí nazývajú svoju nenávisť voči kresťanstvu láskou ku všetkým náboženstvám.“** Ťažko povedať, čo je za tým všetkým – či fanatizmus obmedzených racionalistov, či tvrdý fundamentalizmus nejakej inej viery. Niečo nám možno napovie pochybnosť, či pre boj komunistov akože za sociálne práva robotníkov, bol práve ateizmus ten najdôležitejší a najnutnejší predpoklad. Prečo? Čo ten má spoločné so sociálnou solidaritou? Veď práve viera je často tá najposlednejšia útecha najväčších nešťastníkov. A samotná Cirkev, ktorá už dávno má za sebou svoje renesančné (sic!) excesy, je ten najlepší spojenc v boji proti každej nespravodlivosti, a teda aj sociálnej.

Nádej nám nevezmú

Potreba boja proti súčasným podobám skrivodlivosti narastá každým dňom. A špeciálne v časech bankárskej globalizácie. Mimochodom, sociálni demokrati sú tí, ktorí už od svojho vzniku robotníkov neustále využívajú len na svoju pokrokársku propagandu a v súčasnosti práve oni najviac okrádajú európskych robotníkov na nezmyselné sociálne dávky pre prišielcov, ktorí tu nikdy nepreložili ani slamku a ani ju preložiť nemienia. Takže možno aj preto Cirkev zavadzia. Nech sa ovládané stádo potáca vykorenené medzi žiarivo natretými dutými lákadlami a nezačne sa pozeráť na svet z duchovnej perspektívy. Výsledok aktivity súčasných pokrokárov, všeobecný rozklad morálky a základných hodnôt, zažívame každodenne. Táto relativizácia duchovna berie ľuďom aj poslednú pevnú pôdu pod nohami. Najhoršie by však bolo šíriť beznádej. Veď nádej je predsa jedna z troch hlavných cností a patrí k základom kresťanstva. A aj keď sa ešte stále toho optimistického veľa nedeje, jeden historický zákon, overený tisícročiami, je na strane Cirkvi a veriacich – zákon kyvadla. Pevne veríme, že časom toto pochopia aj tí najvyšší cirkevní predstavitelia, a to aj na Slovensku.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8156 ● **Fax:** 02-5296 4610 ● **e-mail:** info@pv-zpko.sk www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku:** **0,90 EUR** ● Celoročné predplatné: **10 EUR** ● Predplatné pre zahraničných abonentov: **50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Sberbank Slovensko:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** ART&PRESS, s.r.o. ● Nevyžiadané rukopisy nevraciamy ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov. Nemusia byť totožné so stanoviskom redakcie.

Otvorený list predsedovi Konferencie biskupov Slovenska a arcibiskupovi Bratislavskej arcidiecézy Mons. Stanislavovi Zvolenskému

Návrat Pacem in terris?

Vaša Excelencia, so znepokojením sledujeme osudy nášho člena Antona Čulena, ktorému Arcidiecézny katechetický úrad zrušil k 31. augustu 2016 katechetickú misiu na všetkých školách. Teda presne ako za komunistických čias bol existenčne postihnutý za svoje názory a svoj občiansky postoj. Táto skutočnosť je o to smutnejšia, že ide o vzorného kresťana katolíka a otca piatich detí.

Naša organizácia združuje politických väzňov, ktorí sa za čias červenej totality neváhali vzoprieť komunistickému prenasledovaniu Cirkvi a národa a tak udržiavať nádej na slobodné dni. Na páde tohto neľudského režimu majú neodškriepiteľnú zásluhu aj cha-

rakterovo pevní ľudia a vzorní kresťania ako Anton Čulen. Žiaľ, musíme konštatovať, že v ostatnom čase nastal ofenzívny nástup starých síl a obsadzujú všetky pozície, ktorých sa v roku 1989 zdanlivo vzdali. Vráťane ich primitívneho slovníka a starých spôsobov, medzi ktoré patrí aj prenasledovanie slobodného myslenia a názoru, na ktoré podľa ústavy našej republiky má každý nárok. A kroky Vášho Arcidiecézneho katechetického úradu ich iba podporujú.

Na záver musíme s poľutovaním konštatovať, že k forme otvoreného listu sme boli donútení preto, lebo na našu žiadosť, zaslanú Konferencii biskupov Slovenska o podporu listu pre

predsedu NR SR, v ktorom sme žiadali zohľadnenie zločinov komunizmu v učebných osnovách, ste vôbec nereagovali. Tak ako ste neboli ochotný osobne sa stretnúť s Antonom Čulenom, ktorému sa udiala veľká krivda. Žeby sa vracali časy Pacem in terris?

Každá doba má svoje nebezpečenstvá i spôsoby odvahy. Nechce sa nám veriť, žeby sa odvaha nedostávala človekovi na Vašom dôstojnom a hlavne zodpovednom poste.

S hlbokou úctou a katolíckym pozdravom Laudetur Jesus Christus!

Bratislava 22. septembra 2016

Ing. Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

Koniec demokracie na Slovensku?

Profesorka Emília Hrabovcová je pobúrená najnovším číslom časopisu Pamäť národa, ktorý vydáva Ústav pamäti národa. Ako členka redakčnej rady požiadala o uverejnenie jej kritického stanoviska v budúcom čísle časopisu.

Pamäť národa vychádza štyrikrát ročne. V personálnom obsadení časopisu nastali zmeny, aké nie sú v ostatnom čase v ÚPN ničím zvláštnym. Ibaže novým šéfredaktorom sa stal Peter Juščák, zdiskreditovaný kauzou domu spisovateľov a redaktor Denníka N. Už vo svojom prvom úvodníku sa prejavil ako neznačný historických súvislostí nedávneho obdobia Slovenska. Jeho označenie prvej Slovenskej republiky ako „fašistického Slovenského štátu“ iste poteší historikov dosluhujúcich z minulého režimu. Napokon hneď na druhej strane obálky dostal priestor jeden z nich, Dušan Kováč. Je prejavom cynizmu Kováč, ak verejne kritizuje vplyv ideológie na historickú vedu, akoby s týmto fenoménom on nemal

nič spoločné. Súčasný etablistment si našiel spôsob, akým sa vyvinie z prešlapov v minulosti. Média napríklad komentovali vzdanie sa mandátu poslanca NR SR Daniela Lipšica ako dobrý vklad do jeho politickej budúcnosti, ktorá nebude ničím zaťažená.

SLOVO SVEDECTVA

Ako ľahko sa dá zbaviť zodpovednosti za smrť človeka, ktorú spôsobil auto-nehodou. Nuž a Kováč v rokoch 1968 až 1981 pracoval v Ústave dejín európskych socialistických krajín SAV, v rokoch 1981 až 1998 v Historickom ústave SAV, ktorému v rokoch 1990 až 1998 aj predsedal. Dodnes sa SAV nevysporiadala s historikmi zaťaženými komunistickou ideológiou a pražským dirigizmom. Čo si majú politickí väzni komunizmu myslieť o infiltrácii takýchto ľudí do pamäťových inštitúcií národa?

Hoci sa historici ÚPN dopracovali k jednoznačnému výkladu režimu prvej Slovenskej republiky, že išlo o autoritatívny režim, dokonca ani nie

jednej politickej strany, lebo pravdou je, že iba komunistická strana bola v tom čase vylúčená z politického života, v časopise ÚPN šéfredaktor vo svojom úvodníku hovorí o politikoch fašistického Slovenského štátu. Zrejme je aj autorom úvodného textu k anketе a v ňom zasa tvrdí, že „dlhší čas registrujeme úsilie budovať pamätníky protagonistom nacistického režimu Slovenského štátu...“ Šéfredaktor odborného časopisu na dejiny by sa nemal až tak myliť, že raz označí režim Slovenského štátu za fašistický, druhý raz za nacistický. Už chýba iba označenie klérofašistický a môžeme vrátiť kalendár najmenej o 27 rokov späť...

V časopise Pamäť národa odrazu dostávajú priestor historici, ochotní pokračovať v znehodnocovaní slovenských dejín a sú vyhadzovaní tí, ktorí sa usilovali o ich očistenie. Reakcia redakčnej rady na kritické stanovisko historičky Hrabovcovej bude zrkadlom stavu demokracie na Slovensku.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Kádrovanie v Ústave pamäti národa

Kádrové zmeny v Ústave pamäti národa sa v ostatných dňoch dotkli aj historika PhDr. Martina Lacka, PhD. Medzi členmi našej organizácie to vyvolalo veľkú odozvu. Niektorí sa písomne obracajú na predsedu Správnej rady ÚPN Ondreja Krajňáka, iní navrhujú odvolanie Martina Lacka riešiť osobným

kontaktom s ÚPN (RO PV ZPKO v Košiciach). Nitrianska regionálna organizácia tiež vyjadruje nespokojnosť so zmenami v Ústave, ktoré evidentne hamujú slobodný výskum. Kriticky sa k činnosti Ondreja Krajňáka vyjadruje bývalý člen Správnej rady ÚPN a čestný predseda PV ZPKO Arpád Tarnóczy.

Žiadosť o bratské zmierenie

Do redakcie sme dostali list podpísaný členmi regionálnej pobočky PV ZPKO v Žiari nad Hronom a jej predsedníčkou Margitou Zimanovou. Adresujú ho predsedovi Správnej rady Ústavu pamäti národa Ondrejovi Krajňákovi. List uverejňujeme v plnom znení:

„Vážený pán doktor Ondrej Krajňák, prijmite, prosím, náš vrelý pozdrav. Osobne Vás poznáme ako statočného, zodpovedného človeka, predstaviteľa ÚPN a príkladného kresťanského občana. S úctou si spomíname na Vášho otecka. Vieme, že ho viedol Boží Duch pravdy, spravodlivosti a lásky, keď verejne vyznal svoju vieru a vernosť Cirkvi a v duchu tejto svojej životnej zásady obetoval aj svoju slobodu. Komunisti ho uväznili.

Vážený pán doktor, zdvorilo Vás prosíme, aby ste skvelú vlastnosť otcovskej odvahy prejavili aj Vy. Prosíme Vás o zrušenie Vášho rozhodnutia

PaedDr. Ondrej Krajňák, PhD

o ukončení pracovného pomeru Dr. Martina Lacka s ÚPN. Podľa nášho názoru, rozpory medzi Vami dvoma sú osobného rázu. Treba ich prekonať. V záujme ÚPN i v záujme celoštátnej slovenskej a kresťanskej súdržnosti.

Ježiš Kristus nás k takému počínaniu naliehavo nabáda. Ako je všeobecne známe, neprajníci, nepriatelia Ježiša Krista sa plánujú usilujú rozbiť duchovnú jednotu nášho kresťanského spoločenstva mnohostrannými spôsobmi. Aj prostredníctvom médií. Často im v tejto ničivej činnosti podvedome pomáhame aj my. Treba mať ustavične na zreteli, že Zlý Duch – Satan vedie odveký boj za zničenie Božieho diela na celom svete. Sme a chceme žiť ako kresťania.

Pán doktor, pokorne Vás prosíme, a tiež doktora M. Lacka, o bratské zmierenie. Takto sme aj my odpustili komunistickým väzňom a ničiteľom nášho zdravia i rodinného života. Tak sa denne modlíme Otče náš...

S hlbokou úctou a vďakou za porozumenie Vás pozdravujeme. Prajeme Vám dobré zdravie a pokoj duše. Bývalí politickí väzni a ich rodinní príslušníci.

Zostanú len poslušní?

Nedá mi, aby som sa nevyjadril k „hrdinstvu“ poslušnosti vedenia (vedúceho) ÚPN v kauze (aspoň dúfam) ÚPN verzus Martin Lacko. Niekoľko rokov som sledoval v Správnej rade ÚPN „útrapy histórie“, hlavne slovenskej z pohľadu Slovákov. Ako priamy svedok dôvodov prepúšťania odborníkov z ÚPN, nemôžem sa s tým zmieriť. Najmä, ak tak robia naši tiež „spoluočania“, pochopiteľne prisťahovaní na územie Slovenska, resp. vyštudovaní za polstoročnej vlády komunistov.

Súvislosť s morálnou krízou Európy je čitateľná. Bol som pri ustanovovaní ÚPN v NR SR. Základom filozofie zákona o ÚPN bolo, objektívne ozrejmiť udalosti

slovenských dejín. „Dejiny“, ktoré v našej vlasti platili, písali v Budapešti (tie staršie) a tie od roku 1919 v Prahe. Aj vtedy boli pri tom „prispôsobilí“ občania Slovenska a za 30 strieborných sa pod tie kvázi dejiny podpísali. A tak je to, bohužiaľ, dodnes.

Mám taký pocit, že v Ústave pamäti národa zostanú len tí poslušní a tí, čo nezničia výsledky svojich štúdií sú nežiaduci. Znovu ste zaviedli v ÚPN kádrovú politiku nomenklatúr. Pamätníkov udalosti akými sú politickí väzni už nepotrebujete. A svoju vedeckosť už nemáte s kým konfrontovať - oponentov ste už vysídili.

Arpád Tarnóczy
čestný predseda PV ZPKO

Prečo!?

Na internete som si prečítal ťažko uveriteľnú správu o okamžitej výpovedi z Ústavu pamäti národa renomovaného historika Martina Lacka. Prečo? Dôvod prepustenia pre hrubé porušenie pracovnej disciplíny je nehodnoverný. Je tu iný dôvod.

Martin Lacko mal odvahu napísať pravdu, podloženú dokumentmi o Slovenskej republike (1939-1945), o SNP. Veď kto po sebe zanechal prvé masové hroby na Slovensku? Boli to partizáni. Sklabiňa, Sklené, Banská Štiavnica, kde partizáni zavraždili stovky nevinných ľudí. Kto bol za to potrestaný? Nikto! Prečo sa o tom nepíše?

Ministerstvo školstva nariadilo návštevu koncentračného tábora. Nemám nič proti tomu. Bol to do neba volajúci zločin. Ale prečo nezavedieme žiakov do Leopoldova, Borov, Mírova, Ruzyne, kde trpeli a umierali desaťtisíce nevinných ľudí? Stále sa hovorí o holokauste. Niekedy mám

dojem, že Slovensko je zodpovedné za vyvražďovanie Židov. Veď v Osvienčime skončili aj českí, maďarskí Židia, ale to akoby sa nestalo. Prečo sa nehovorí o deportácii karpatských Nemcov? Veď tí mali na Slovensku zapustené stáročné korene. Zanechali po sebe obrovské kultúrne hodnoty (Spiš, Levoča, Kežmarok, Kremnica, Banská Štiavnica, Banská Bystrica, Horná Nitra). Obrali sme ich o všetko, tisíce aj o život. Prečo sa nehovorí, nepíše o tisícoch Slovákov boľševikmi násilne odvedených do gulagov? Zrejme sa to niekomu nehodí. Martin Lacko však nemlčal. Písal aj o týchto zločinoch a preto sa stal nepohodlný.

Akým právom robí Židovská náboženská obec personálnu politiku v ÚPN? Či ÚPN nie je svojprávny? Naša regionálna organizácia PV ZPKO protestuje proti takémuto hrubému porušeniu slobody slova, práva na slobodu vedeckého bádania, na zavádzanie totalitných praktík.

Ing. Martin Hagara
Prievdza

Spomienka po desiatich rokoch

Saleziansky kňaz **don Ján Beňo SDB** bol členom našej organizácie v Žiari nad Hronom. Pietnej spomienky 24. septembra, pri príležitosti desiateho výročia jeho úmrtia, som sa zúčastnila so svojou rodinou v obci Prestavky neďaleko Žiaru nad Hronom, kde je don Beňo pochovaný. Keď sme prišli do obce pred kostol Najsvätejšej trojice, bolo tam už mnoho ľudí z celého Slovenska. Ale aj Poliaci a Česi. Prišli aj mladé rodiny s deťmi v kočíkoch. Mohlo tam byť okolo 250 účastníkov vrátane saleziánov dona Bosca.

Svätá omša sa začala o 10.30 hod.

Na pietnej spomienke sa zišlo šestnásť kňazov, vrátane saleziánov rádu don Bosca, ktorí celeburovali sv. omšu. Po jej skončení sa sprievod presunul na miestny cintorín, k hrobu dona Beňa, kde zazneli príhovory saleziánov, modlitby a za našu organizáciu som položila na hrob kvety a zapálila sviečky.

Pietna spomienka pokračovala v blízkom kultúrnom dome, kde jej účastníci zhladli kultúrny program a film o živote dona Beňa. Diskusia o skvelom a múdrom človekovi pokračovala pri občerstvení, ktoré pripravili organizátori pietnej spomienky.

Don Ján Beňo patril medzi odváž-

nych spolubratov, ktorý aj v nepriaznivých podmienkach vychovával mládež a mladé rodiny v kresťanskom duchu. Nedal sa zastrašiť protináboženským režimom. Za jeho zásluhnú prácu a odvahu mu regionálna pobočka PV ZPKO v Žiari nad Hronom 18. mája 2008 odhalila pamätnú tabuľu, ktorá je inštalovaná na kostole Najsvätejšej trojice v obci Prestavky. Všetci prítomní rečníci vyzdvihli zásluhnú činnosť zosnulého pre duchovný rozvoj našej mládeže a mladých rodín. Don Ján Beňo sa riadil životným krédom: „*Láska Kristova nás pohýna.*“ (2 Kor 5,14)

Margita Zimanová

Nepoddal sa režimu

Ján Augustín Beňo sa narodil 12. októbra 1921 ako tretie zo šiestich detí v chudobnej veriacej roľníckej rodine v Prestavkách v diecéze Banská Bystrica. Ako štrnásťročný odišiel z rodiska študovať k saleziánom a hľadať si životné povolanie. Sám o tom hovorí: Moja neistota, čím chcem byť, prestala, keď som sa v roku 1941 stal saleziánom, no najmä potom, keď som bol o desať rokov vysvätený za kňaza. Kňazskú vysviacku som prijal vo vojenskom mundúre s čiernymi výložkami, v ktorom som po štyridsiatich mesiacoch pochodoval s lopatou na pleci a „nadšene“ spieval s ostatnými: „Teď již máme, co jsme chtěli...“ Pre veliteľov som bol asi zaujímavý, lebo ma veľmi často prehládali. Na niečo to bolo dobré, mal som možnosť spoznať republiku a takmer všetky jej vojenské lágre. Po návrate z vojny túto moju „zvdavosť“

ďalej nasycovali väznice na Slovensku a v Čechách. Všetličo som poznal, no najviac vari ľudí vytrvalých i nestálych vo svojom svetonázore.“

V roku 1968 nastúpil za kaplána do Jacoviec. Po roku ho zbavili štátneho súhlasu a vyhodili z pastorácie. V 70. rokoch mal na starosti formáciu saleziánskeho dorastu. O týchto rokoch hovorí: „Pracoval som skryto s mládežou, z ktorej vzišli manželstvá, z nich rodiny a z nich zasa mládež.“

Salezian don Ján Augustín Beňo je všeobecne známa osobnosť v cirkevnom prostredí na Slovensku a v strednej a východnej Európe. Je zakladateľom hnutia Nazaret a sekulárneho inštitútu Betánia, ktorý napomáha rozvoju rodín, zisťovanie a ochranu povolání, najmä kňazských a ich všestrannú prípravu na pastoráciu rodín. Taktiež aj tvorbu a šírenie komunikačných prostriedkov ako pomôcok evangelizácie a katechizácie v rodinách.

Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda sa zúčastnil pietnej spomienky venovanej 65. výročiu zaistenia dvanástich študentov trebišovského Gymnázia, ktorá sa konala 23. septembra v Trebišove. V budúcom

číse sa k podujatiu vrátíme. Na snímke v strede Štefan Tomko, jediný žijúci z väzňov v spoločnosti Jána Liteckého Šveda a Štefana Nováka.

Foto archív

Vyprázdnili 137 kláštorov

Tohto roku uplynulo 174 rokov od založenia Kongregácie Milosrdných sestier sv. Vincenta a 66 rokov od likvidácie ženských kláštorov vo Vrúcku. Pri tejto príležitosti som bol sestričkami pozvaný na spomienkové podujatie. Za komunizmu som spolu s bohoslovcami chodil do kláštora na brigády. Tentoraz som v mene PV ZPKO predniesol príspevok:

„Drahé ctihodné sestričky, vážení cirkevní a svetskí predstavení, vážení hostia.

Na tomto posvätnom mieste si pripomíname 66. výročie nešetrného rozhodnutia komunistického moci - zlikvidovať rehoľné domy Kongregácie Milosrdných sestier sv. Vincenta. V dňoch likvidácie mala spoločnosť 214 členiek v 15 domoch. V Ružomberku, Bánovciach nad Bebravou, Žabokrechoch nad Nitrou, Humennom, Pavlovcach nad Uhom, Tekovských Lužanoch, Banskej Štiavnici, Uhrovci, Bratislave, Komárne, Trstenej, Rožňave, Brezne, Rimavskej Sobote a v Levicech. Sestry - satmárky boli depor-

tované do kláštora v Rožňave, ktorý mal funkciu koncentračného tábora. Z tábora boli sestry prevezené na prácu ošetrovateliek do Slatinky a do továrne Varnsdorf v Čechách, kde pracovali v ťažkých podmienkach spolu s ostatnými sestrami zo 16 rádov. Spolu tam bolo sústredených 600 sestier, ktorým bola pridelená ťažká a pri tom hlučná práca pri strojoch - priasť priadzu. Niektoré sestry boli zadelené na prácu v sociálnych ústavoch a v poľnohospodárstve.

Likvidácia ženských kláštorov pod názvom Akcia R – rehoľníčky, bola uskutočnená 28. – 31. augusta 1950. Na tejto akcii sa významnou mierou podieľali zložky ŠtB. Celkovo bolo sústredených 1962 rehoľníčok a vyprázdnených 137 kláštorov.

Jednoduchý názov - akcia R, ale koľko sa za tým písmenom skrývalo strachu, neistoty, utrpenia a bolesti rehoľných sestier. Vyhnali vás z vlastných domovov. Zničili a zdevastovali vám budovy. Obsadili vás v noci ako zločincov a vy ste mali v rukách iba jedinu zbraň - svätý ruženec. S ním ste bojo-

vali a prežívali váš šľachetný život. Zničili vám knižnice, rozkradli mnohé vzácne rukopisy, tlačoviny, obrazy ale i nábytok. Najbolestnejšie však boli strastiplné osudy neistoty tisícok rehoľníčok, ale i novíciek, čo s nimi bude. Niektoré ste skončili vo väzení, po vykonštruovaných neľudských súdnych procesoch. Chceli vás zlomiť, nazývali vás nepriateľmi štátu, agentmi a špiónmi Vatikánu, ale vy ste túto tyranii vydržali. Ostali ste verné svojmu Majstrovi Ježišovi Kristovi. Čerpali ste z Jeho Evanjelia a Duch Boží formoval vaše svedomie, ktoré vás presvedčovalo o pravde. Svojimi postojmi ste vydávali svedectvo o pravde aj budúcim generáciám. Každý deň ste sa prebúdzali s novou nádejou prežitia – plniť Božiu vôľu. Za toto svedectvo vášho statočného života vám Politický väzni Zväzu protikomunistického odboja - III odboj vyslovujú úctu a obdiv.

Váša statočnosť a odvaha je príkladom pre budúce generácie.“

Juraj Vrábel

člen redakčnej rady Svedectva

Rezort školstva reaguje

V minulom čísle Svedectva sme uverejnili list ministrovi školstva Petrovi Plavčanovi, v ktorom naša organizácia PV ZPKO žiadala o vydanie dodatku k vzdelávacie-mu programu, ktorý by zahrnoval aj návštevy pamätných miest na zločiny komunistického režimu. Reakciu ministerstva, podpísanú generálnym riaditeľom Ing. Marianom Galanom, uverejňujeme v plnom znení:

„Na základe Vášho návrhu, ktorý ste adresovali ministrovi školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vo veci vydania ďalšieho dodatku k štátnym vzdelávacím programom pre gymnáziá, stredné školy a konzervatóriá týkajúceho sa odporúčania realizovať návštevy pamätných miest na zločiny komunistického režimu, zaujímame nasledovné stanovisko.

Zastávame názor, že pozornosť téme zločinov komunistického režimu sa v dostatočnej miere venuje v aktuálnej učebnici Dejepis pre 3. ročník

gymnázií a stredných škôl v kapitole Slovensko v komunistickom Československu. V učebnici dejepisu je daná tematika rozpracovaná v rámci slovenských dejín na vyše 30 stranách (autor R. Letz) a doplnená na ďalších stranách v kontextoch všeobecných (svetových) dejín (autorka M. Tonková). Predmetnej téme sa venujú aj ďalšie publikácie, napr. Zločiny komunizmu na Slovensku 1948-1989 (1,2). Teda v štátnych vzdelávacích dokumentoch a učebných materiáloch je problematike venovaná náležitá pozornosť. Ak sa počas besied so žiakmi preukazujú vedomostné i postojoyé nedostatky, je to skôr problém procedurálny (metodický) v prostredí príslušnej školy.

Dodatok č. 1 k štátnym vzdelávacím programom pre gymnáziá, stredné odborné školy a konzervatóriá vo forme odporúčania treba chápať ako pomoc a inšpiráciu pre učiteľov.

Je v plnej kompetencii učiteľa, aby zväžil, prostredníctvom ktorých príkladov, napr. aj z regionálnej histórie, bude formovať u žiakov tolerantné,

a nie neznášanlivé, intolerantné prejavu správania.

V súvislosti s Vaším návrhom konštatujeme, že tematika zločinov komunistického režimu je zakomponovaná ako v i inovovaných štátnych vzdelávacích programoch pre gymnáziá, stredné odborné školy (v ich výkonnej a obsahovej časti), tak aj v materiálnych didaktických prostriedkoch (učebnice, metodiky a iné publikácie). Štátny pedagogický ústav k danej téme pripraví aktualizáciu v podobe metodického odporúčania pre učiteľov, napr. návštevy miest pripomínajúcich zločiny politických režimov: Leopoldov, Ilava, Justičný palác v Bratislave, „kárný“ kláštor v Pezinku, sústredovacie kláštory v Hronskom Beňadiku, Šaštína, Jasove, Podolínci, Sklenom a pod., ktorý bude zverejnený na webovej stránke Štátneho pedagogického ústavu. Realizovať odporúčané návštevy je v kompetencii každej školy.“

Ing. Marian Galan
generálny riaditeľ

Nezabúdajú na Dezidera Greguša

Pri jeho hrobe v Lužiankach si členovia regionálnej pobočky PV ZPKO v Nitre pripomenuli tretie výročie smrti bývalého predsedu RO PV ZPKO v Nitre. Položením kytice, zapálením sviečok a tichou modlitbou sa poklonili jeho pamiatke. Alžbeta Loudová, Bohumil Louda, Agátka Fišer, Janka Verešová, Eva Sopóciová, Lacko Solár a Marta Drozdová spomínali na svojho predsedu a zhodli sa, že im veľmi chyba.

(al)

Putovali do Šaštína

Členovia a funkcionári regionálnej pobočky PV ZPKO Senica-Skalica si zorganizovali púť do Šaštína a 23. júna ju aj absolvovali. Zúčastnili sa na pobožnosti v Bazilike Sedembolestnej Panny Márie a urobili si prehliadku chrámu i kláštora. Počas slávnostného obedu prediskutovali aktuálny stav v pobočke i pomery na politickej scéne. Duchovne posilnení a pekným prostredím očarení sa rozišli do svojich domovov.

Bernardína Sprušanská
predsedníčka pobočky

Aké ešte musíme zažiť zlo, aby to s nami aspoň trochu hlo?

Isteže treba byť jednoznačný a nepodliehať módnym trendom a nátlakovým akciám. Bezpochyby si treba vážiť svoje tradície, svoj národ a svojich predkov. Prikazuje nám to už desatoro, keď odporúča ctiť si svojho otca a matku.

Keď pozorne čítame históriu Ježiša Krista, je nám z jeho príbehu jasné, že miloval a uprednostňoval svoj národ. Napriek tomu ho tí ešte pravejší národovci odvedli na popravisko. Videl som to už na príbehu Slovenskej národnej strany, že slovné vyjadrovali lásku k národu, ale kultúra a vzdelanie im zďaleka toľko nehovorili, ako fleky a prachy. Obávam sa, aby to s terajšími národovcami nedopadlo podobne.

Širia sa teraz jednoznačné názory, že Západ a kresťanstvo sú zlé a Slovania a ich pohanské tradície sú dobré. Celý život sa snažím o to, aby u nás nefungovalo čierne - biele videnie, ale aby sme chápali, že svet je pestrofarebný, samozrejme, nie podľa ideológie LGBTI. Keď sú všetci západniari zlí a všetci východniari dobrí, prečo si

najviac škody a trápenia spôsobujú tí paušálne dobrí Slovania sami medzi sebou? A prečo sa úcta k človeku a k cene ľudskej individuality takmer lineárne znižuje od Západu na Východ? Už Gorkij, Čechov a Dostojevskij píšu o ruskej žestokosti, teda krutosti. A najrafinovanejšie mučenie vynášli ešte východnejšie, v dávnej a ďalej Číne.

Rehoľu jezuitov založil sv. Ignác z Loyoly. A práve jezuiti sa snažili nadšene preniesť kresťanské hodnoty smerom na Východ. Vďaka našej západnej individuálnosti a rozhádzanosti sa to príliš nepodarilo. Možno ten čas teraz prichádza. Cesty Božie sú naozaj nevyspytateľné a je možné, že aj ten islam nás svojou sebaúctou a nadšeným odhodlaním povzbudí k tomu, aby sme si začali konkrétne vážiť naše reálne hodnoty. Len aby na to nasledovníci Mohameda zase nedoplatili...

Aj na katolíckom tróne máme teraz jezuitu, netradičného a bojovného otca Františka. Neraz som už vo svojich úvahách spomenul, že veľkí ľudia vrhajú veľké tieň. Je pre katolíka ťažké

a nevďačne kritizovať pápeža, ale nemôžeme ani ospravedlňovať a chváliť také jeho tvrdenia a konania, ktoré by sme vyčítali aj obyčajnému kresťanovi. Za chvíľu by potom smrdela celá ryba.

Je istý zásadný a životný problém, ktorý platí nielen v kresťanskej, ale aj v celosvetovej ekuméne. Aby sme boli naozajstní humanisti, musíme nielen pochopiť, ale aj zažiť, že ľudia sú ľudia a nie veci, ktoré majú slúžiť k tomu, aby sa naplnili naše idealizované a občas aj hlúpe predstavy. Ak sme túto základnú pravdu aj pochopili, nemôžeme ju chcieť násilne presadzovať, lebo tak vstúpime znova do rovnakého h... , ktoré nám ten Otec ľži neustále hádže pod nohy.

Takýmto spôsobom nás tieto naozaj reálne, nevymyslené a doslova satanské pokušenia vedú k tomu, že sa cítime byť dobrými pastiermi, pričom sa nebadane a nevyhnutne stávame hlúpymi a ešte k tomu aj zlými ovečkami, respektíve baranmi, aby sme urobili zadosť aj rodovej rovnosti.

Vlado Gregor

Neznáme nedávne pojmy

Po páde socializmu sa v bývalom Česko-slovensku začali rozpadávať aj národné podniky. Ako výrobné podniky v minulom režime podporovali nevýrobné organizácie združené v Národnom fronte. Všetci boli napojení na štátny rozpočet. Do roku 1989 sa každá činnosť v štáte diala pod vedením komunistickej strany. Generácia mladých ľudí, narodených po roku 1989, o tom nevie takmer nič.

Po roku 1989 sa z komunistov stali prví kapitalisti, demokrati, ktorí v rokoch 1948-1955 znarodňovali súkromné vlastníctvo výrobných prostriedkov a po roku 1989 všetko znarodnené, teda už štátne, znovu privatizovali. Tak ako do roku 1989 ovládali štátny rozpočet, tak ho

ovládajú dodnes. A uvoľňujú finančné prostriedky pre svojich prívržencov.

Komunistickí kapitalisti v zastúpení svojich príbuzných, bývalých príslušníkov ŠtB, často a skryto presúvajú finančné prostriedky pre ich novodobé štruktúry. Iste nie na podporu svedkov z doby totality, kam patria aj politickí väzni komunizmu na Slovensku. Výrazy ako znarodňovanie, kolektivizácia, ľudové milície, Štátna bezpečnosť, pohraničná stráž, železná opona, august 1968, Varšavská zmluva, normalizácia, súbor opatrení na zdokonalenie plánovitého hospodárstva, prestavba, ale už aj spomenuté národné podniky, štátny plán a podobne sú pre generáciu narodenú po roku 1989 neznáme.

Je ich viac, čo nepoznajú aká bola

náboženská nesloboda. Pojmy cirkevní tajomníci, štátny súhlas pre pastoráciu kňazov v cirkvách, cenzúra tlače a kníh, obmedzovanie a sledovanie pohybu osôb, politická nesloboda, zákaz zhromažďovania okrem štátom určených a povolených manifestácií, presadzovanie štátnej ideológie marxizmu-leninizmu, proletársky internacionalizmus, RVHP a iné už poznajú vari len historici.

Kiežby sa tieto skutočnosti už viac neopakovali a generácia, ktorá ostane po nás, aby ich nezažila. Ibaže to neznamena, že by sa o tom nemalo hovoriť a písať, nielen v rámci histórie, ale aj ako prevencia do budúcnosti. Aby sa totalitná minulosť neopakovala v inej podobe.

Mikuláš Tóth

Nielen o televíznych prešľapoch

Už na sklonku leta sa u nás spoločenský, kultúrny a politický život zdramatizuje i oprávnene zahustí. Koncentrácia štátnych sviatkov a pamätných dní je v tomto období tiež nezvyčajne veľká a tradične sa prezentuje zápas i výklad o ne, neraz veľmi protirečivo i tendenčne. Hoci v niektorých liberálnych denníkoch a týždenníkoch sa prekvapujúco objavujú priam ódy na spravodajskú reláciu večerných televíznych novín v RTVS, niektoré zásadne a pravidelne sa opakujúce nedostatky a dramaturgické prešľapy v programovej nevyváženosti verejnoprávneho média, od ktorého Slovensko najviac a oprávnene očakáva, si takmer nikto nevšima.

Po olympijských hrách v Riu, ktoré na celý august obsadili nielen druhý program RTVS, ihneď po 21. auguste vyplnila vysielanie Česká televízia rozsiahlym viachodinovým blokom spomienok a dokumentov na okupáciu tzv. bratskými a nielen susedskými krajinami Varšavského paktu v roku 1968. Slovenská verejnoprávna televízia i viackanálový rozhlas však tragickú udalosť takmer absolútne zamlčali. V tomto roku totiž neuviedla ani jediný zásadný program! Je to neodpušiteľné programové zlyhanie menežmentu. Naopak v RTVS ihneď začali s poriadne ošúchaným seriálom Povstalecká história a zaplavili divákov desiatkami programov o SNP... Navrhol som im, aby urobili aspoň jednu kvalitnú a objektívnu diskusiu k seriálu, veď v Bobovej a Lettrichovej interpretácii hlavným kódom je dávno prekonaný husákovsko-plezvovský výklad Povstania, ktorý bol neprijateľný už pre môjho menovca Jozefa Jablonického za normalizácie. On upozornil, že občiansky odboj a revolta „regulárnej“ slovenskej armády, ktorá mohla pretrvať len vďaka prvej SR, iste v mnohom tiež veľmi problematická, boli oveľa dôležitejšie, ako koncepcia partizánov a komunistov, dokonca až s „pološialenou“ ideou pripojiť sa k ZSSR ako „sovietske Slovensko“.

Umlčivani historici

Ďalšia generácia historikov, nielen exilových, ale aj početne mladých z okruhu Martina Lacka, upozorňovala takmer v desiatke konferencií a zborníkov serióznym archívnym výskumom na oveľa komplexnejší obraz tohto obdobia. Pritom obnažili aj obrovské a zamlčované obete na našom území. Dokázali, že bolo vypálených až 105 obcí a masových hrobov i mŕtvych z oboch strán bolo oveľa viac. Poukázali na nezmyselné a tragické bombardovanie „od spojencov“ Bratislavy, Nitry, Prešova, Nových Zámok a Komjatíc. Zmapovali zajatých vojakov, ktorých boli tisíce a skončili doposiaľ „anonymne“ nielen v nemeckých koncentračných táboroch, kde nikto ich medzi obeť nerátal. Ale tiež v sibírskych gulagoch, kam ich „oslobodzujúca“ Červená armáda, uniesla. Zväčša nevinných, z ktorých sa tisíce nevrátili.

Iné mocenské a „vedecké“ elity sa pokúšajú tento oveľa vecnejší a realistický výklad zamlčovať a dokonca

niektorých historikov aj znovu ostrakizovať a vyhadzovať z práce... Možno aj preto, že Lacko zrejme prvý zverejnil širšej verejnosti, že bol pripravený aj „vládny“ a oveľa lepší variant prechodu k západným a východným spojencom, ako heroizovaný „povstalecký“. Podobný rumunskému, s oveľa menším počtom obetí, ktorý sa však ani doma ani medzinárodne neakceptoval. Mimochodom, konečne do obeť druhej svetovej vojny začali zaratávať aj dvadsaťtisíc rumunských vojakov, ktorí padli na našom území, ale stále nikto nezaratáva aj slovenské obeť z okupovaného územia južného Slovenska. Kde do hortovyvskej armády nahnali vzdorujúcich našincov, aby ich tisíce anonymne zahynulo kdesi na Done, podobne ako stovky našich v nešťastnom a vynútenom spojení s nacistickým Nemeckom, čo nezabránilo okupácii Slovenska aj s ich ustupujúcou a brutálnou armádou v roku 1944.

Protinárodná televízia

Židovské obeť vojnovnej kataklizmy a dobovej ideológie máme u nás i v Európe podrobne zrátané, kto však do nich konečne zaráta aj slovenské obeť z okupovanej Vojvodiny, ale i zo samotného územia dnešného Maďarska. O jednej pilířskej obci nakrútili dokonca tamojší Slováci mimoriadne závažný trojdielny dokument Kestúcka kronika. Ich obeť z obce drevorubačov a baníkov, boli strašné. Napriek opakovaným žiadostiam a prosbám tak závažný film RTVS roky neuviedla, ako mnohé iné a nielen prednávkou priam vulgárne odmietnutý historický taliansko-poľský film k výročiu víťaznej bitky pod Viedňou roku 1683 proti Osmanom. Aj keď alternatívny film by sme mali nakrútiť aj my. O obrovskej úlohe nášho arcibiskupa Juraja Selepčeniho zo Slepčian. Možno aj preto, že mu Turci zavraždili oboch rodičov a ako sirota bol hlavným donorom i ideovým a diplomatickým motorom Sobieskeho výpravy, do ktorej sa spočiatku ani Poliakom veľmi nechcelo. Pritom nezamlčať ani druhú víťaznú bitku pri Štúrove, Parkáne. Veď až po nej začali muslimskí Turci utekať z nášho územia i strednej Európy a neskôr aj z Balkánu, zanechajúc však nevyčísľiteľné ľudské a materiálne škody.

Vo výpočte závažných dramaturgických i nekultúrnych prešľapov, nielen v RTVS, ale aj v ďalších inštitúciách, by sme mohli dlho pokračovať. Zamlčanie a takmer úplné obídienie Dňa ústavy, najvýznamnejšieho sviatku v iných civilizovaných krajinách, na ktorý si v ošiale z nášho predsedníctva v Rade EÚ dokonca nespomenula ani NR SR! Zamlčanie o čosi významnejšieho Povstania v roku 1848, keď sme prvýkrát deklarovali svoju „neodvislosť“ a suverenu v Európe! Ešteže si aspoň v televíziách museli počas priameho prenosu z národnej púte v Šaštíne vypočuť posolstvo arcibiskupa Bernarda Bobera o brutálnych mediálnych útokoch na kresťanské hodnoty a rodinu a ničnerobenie politikov a elit hoci vymierame, vystahovávame sa a veľmi zásadne ohrozujeme svoje budúce bytie!

Viliam Jablonický

Tomiška skončil v gulagu

Pokračovanie z 1. strany

Myslím, že to bolo preto, že tu nebolo dosť odborníkov na kožušiny. Ale podrobnosti už neviem. Za Slovenského štátu sa nášmu obchodu pomerne darilo. Pohroma prišla až v roku 1948. Komunisti obchod rodičom zhabali. Ako súkromní podnikatelia sa stali pre režim „buržujmi“ a takmer do smrti boli obaja diskriminovaní. Matku dokonca nezákonne väznili za tzv. vlastizradu. Otec sa nemohol nikde zamestnať a nakoniec mu vymerali minimálny dôchodok.

Z koľkých súrodencov pochádzate?

Najstarším bol brat František (1923), potom Vladimír (1926) a napokon ja, Eva (1935). Vlado šiel v šľapajách rodičov, učil sa za kožušníka. Bol to mimoriadne inteligentný a šikovný mladík, aktívne ovládal tri cudzie jazyky.

Aký bol bratov postoj k povstaniu, k partizánom?

Môžem povedať, že sa priam nadchol povstaním, partizánmi. K jednej partizánskej skupine sa pridal v Trenčianskych Tepliciach. Samozrejme, rodičom to nemohol „oficiálne“ oznámiť, poslal im len šifrovaný text, v ktorom to naznačil. Odoslaný bol z Nitrianskeho Pravna. Otcovi, ako „tretej osobe“ písal, „aby bol tak láskavý a neprihlasoval ho za učňa, lebo rodičia ho nechcú pustiť“. To bol signál, že sa domov nevráti, ostane v horách. Tú pohľadnicu si uchovávam dodnes.

Kde konkrétne brat pôsobil?

Bol príslušníkom partizánskej brigády Jána Žižku, kde bol veliteľom Teodor Pola. Jeho veliteľom bol nejaký Dolný. Pri jednej bojovej akcii bol aj zranený a tak sa vo februári 1945 vrátil domov. Nikdy nezabudnem na jeho slová, ktoré vtedy povedal mame: „Netešte sa na Rusov! Netešte sa na to, čo príde!“ Teda zo svojich prvotných ilúzií, idealizmu, vytriezvel...

Na účasť v povstaní mnohí doplatili. Brat nebol postihnutý?

Keď sa od partizánov vrátil, prišli

Vladimír Tomiška Foto archív

sa k nám domov vyhrážať dvaja gardisti, že oni vedia, že bol u partizánov. Odkiaľ sa to dozvedeli – neviem. Rodičia sa však potom s gardistami „dohodli“. Brata vykúpili za dve gelyty masť. Vidíte, to je zaujímavé – nechceli peniaze, lebo tie už vtedy strácali na hodnote, chceli masť. Navyše, otec potom bratovi vybavil aj písomné potvrdenie z PO HG o tom, že bol „preverený“.

Ako prežila rodina prechod frontu?

Museli sme evakuovať. Ja s mamou sme šli ako prvé. Najskôr do Piešťan a potom do Trenčianskych Teplic. V Piešťanoch sme boli v hoteli

Eden. Majiteľovi Jozefovi Kubáňovi sme museli platiť ťažké peniaze. Brat Vlado s otcom sa chceli dostať za nami. Z Bratislavy odišli 2. apríla 1945, no v Trnave ich zachytil front, zadržali ich sovietski vojaci. Dôvod sme sa nikdy nedozvedeli. Otcu vyšetrovali a držali asi tri týždne a potom ho pustili. Už vtedy bol dosť starý a ťažko chorý. Brata však nepustili. Prečo, nevieme. Iba predpokladáme, že ho využívali na tlmočenie, keďže vedel dobre maďarsky, rusky i nemecky. Asi 7. apríla 1945 ho potom vzali so sebou ďalej na západ, na Moravu. Poslednýkrát ho videli v Čejkoviciach pri Brne.

Pátrali ste po ňom?

Pátrať sme začali hneď po skončení vojny. Najprv sme sa obrátili na slovenský Červený kríž. V roku 1946 nám z ČK oznámili, že po bratovi začali pátrať cez Moskovský červený kríž. Keďže odpoveď neprichádzala, obrátili sme sa na ministerstvo zahraničných vecí. Po ôsmich rokoch sme sa znovu obrátili na Moskovský červený kríž. Oficiálne bol brat vedený ako nezvestný. Niekedy v roku 1956 sa vrátil zo ZSSR istý pán. Báľ sa s nami kontaktovať priamo. Len cez jednu našu známu nám dal echo, že asi v roku 1953 stretol v Tajsete, v Irkutskej oblasti, na Sibíri mladého muža, ktorý mu povedal, že je synom

Obchod rodiny Tomiškovej v Bratislave.

Foto archív

kožušníka z Bratislavy a márne sa usiluje spojiť s rodinou. Matka hneď spustila nový kolotoč žiadostí na všetky možné inštitúcie, vrátane prezidenta republiky, aby sa zaangažoval za jeho oslobodenie a presun domov. V roku 1957 nám ČSČK z Prahy oznámil, že Vladimír umrel v roku 1953 v zajateckom tábore 11. júla 1946. Toto však napísali len preto, aby mali od nás pokoj, aby sme ich viac neobťažovali. Skrátka, všetky snahy vypátrať jeho osud boli za totality neúspešné, ba povedala by som, bezvýsledné a beznádejné. Bola to takmer päťdesiatročná pátracia kalvária, cez Červený

P o t v r d e n i e .

Potvrďujem, že pán Tomiška František a jeho rodina, bytom v Bratislave, Hlinkovo nám. bol vyšetrený dňa 27. marca 1945. poľnou políciou Hlinkovej Gardy a nebol o nič závažného zistené proti jeho synovi Vlad. Tomiškovi. Pred svedkami bolo zistené, že menovaný bol uvodeného žasu v Bratislave. Dokazy súhlasili, že bol u svojich rodičov.

Bratislava, dňa 28. marca 1945.

Získané alibi od POHG v Bratislave.

kríž, ministerstvá, prezidentov, konzuláty. Odpovede však boli neurčité až odmietavé, zväčša s odpoveďou, že brat sa na území ZSSR nenachádza. Pochopiteľne, že rodičia od štátu nedostali žiadne odškodné či sociálne úľavy.

Ani počas Gorbačovovej vlády sa veci nepohli vpred?

Zmeny v ZSSR boli pre nás maličkou nádejou. Ešte za perestrojky, v roku 1988, som požiadala organi-

záciu Memorial v Moskve, ktorá sa zaoberala pátraním po nezvestných ľuďoch z vojny, o pomoc. Stále som dúfala, že brat žije, len nemá možnosť vrátiť sa domov.

Kedy ste sa dozvedeli krutú pravdu?

Rodičia sa ju nedozvedeli vôbec. Ja až po páde režimu, v roku 1991. Listom z 26. 2. 1991 mi bývalý Čes-

koslovenský Červený kríž sprostredkoval informáciu Červeného kríža z Moskvy, kde sme sa konečne dozvedeli pravdu. Doslova nám napísali: „S poľutovaním Vám oznamujeme, že pán Tomiška bol 9. 6. 1945 odsúdený vojenským súdom, podľa § 58-6 č. 1 UK RSFR na najvyšší trest. Rozhodnutím vojenského kolégia Najvyššieho súdu ZSSR mu bol trest zmenený na 15 rokov pobytu v nápravno-výchovnom pracovnom tábore. 19. júla 1946 pán Vladimír Tomiška zomrel v tábore Nižno-Amurskij, ktorý sa nachádza v Moldavskej SSR, obec Pivaň, Komsomolský okres, Chabarovský kraj.“ Teda ako dvadsaťročný. Hrob sa vraj

Foto archív nezachoval...

Túto správu mi potom, v roku 1992, potvrdilo aj veľvyslanctvo ČSFR v Moskve. Na požiadanie ministerstva zahraničných vecí Ruskej federácie mi ambasáda zaslala aj uznesenie generálnej prokuratúry Ruskej federácie o jeho úplnej rehabilitácii, ako obeť politických represíí. Tiež mi zaslali aj osobné doklady, ktoré NKVD bratovi zhabalo pri zatknutí.

Martin Lacko

Dejiny 20. storočia sú posiate tragickými osudmi nevinných obetí totalitných ideológií. Najviac ich ide na vrub bolševického (komunistického) systému. V prípade Slovenska sa jeho pôsobenie začína v lete 1944 a to činnosťou sovietskych partizánskych a bezpečnostných formácií. Už v septembri 1944 sa stretáme s násilným odvliekaním slovenských občanov na územie ZSSR. Civilné obyvateľstvo bolo deportované do tzv. gulagov. (Ide o pomenovanie z ruštiny, skratka značila Hlavnú správu táborov, vo všeobecnosti systém trestaneckých pracovných táborov, kam boli umiestňované politicky nežiadúce civilné osoby). Vojenské osoby boli umiestňované do táborov pre vojenských zajatcov (GUVPI – Hlavná správa táborov pre vojenských zajatcov a internovaných).

Podmienky v táboroch boli neporovnateľne horšie, než v akých boli českí a slovenskí politickí väzni

a trestanci. Možno povedať, že v ZSSR išlo o iný civilizačný priestor. Zaobchádzanie s jednotlivcami bolo vyslovene brutálne, neexistovali žiadne občianske ani ľudské práva, inštančia, na ktorú by sa bolo možné obrátiť. Úmrtnosť bola enormná a šanca utiecť nereálna. Kým príbuzní politických väzňov v Česko-slovensku o svojich príbuzných spravidla vedeli a mohli s nimi udržiavať aký-taký kontakt, v prípade odvlčených do ZSSR to bolo úplne inak. Kedysi jednotná organizácia politických väzňov – KPVS – v polovici 90. rokov počet odvlčených odhadovala na viac ako 25 tisíc osôb. Neujasnenosť počtu vyplýva aj z toho, že až do roku 1989 tento problém oficiálne neexistoval, bol tabu. Príbuzní sa informácií nevedeli domôcť, oficiálne mlčali aj štátne orgány, ktoré úzkostlivo dbali na to, aby zmienny o probléme nevyznali ako kritika ZSSR, ktorý bol už v roku 1945 nekritizovateľným.

Vol'by v rokoch šest' (I.)

Za 120 rokov sa u nás sedemkrát konali parlamentné voľby v rokoch končiacich číslom česť: 1896, 1906, 1946, 1976, 2006 a 2016. Odhliadnuc od komunistických rokoch 1976 a 1986, ktoré boli len sčítaním dospelých ľudí, ostatné priniesli vládnucej garnitúre nepríjemné prekvapenie a Slovákom dodali trochu sebavedomia. V našom malom seriáli si priblížime prvé volebné zápolenie z roku 1896, ktoré pre národ malo nesmierny význam.

Snemové voľby za účasti aj nepriviligovaného obyvateľstva boli súčasťou politického života už od roku 1848. Prvé poznačili revolučné udalosti, za Bachovho absolutizmu nasledovala dlhá prestávka. Od začiatku šesťdesiatych rokov sa konali pravidelne v trojročných, od roku 1887 v štvorročných cykloch. Volili sa len poslanci dolnej komory, hornú naplňali kniežatá, dediční grófi a baróni, predstavitelia recipovaných cirkví a niektoré osobnosti panovníkom menované na doživotie. Uhorskí podelili na vyše 400 volebných okresov a v nich sa spomedzi viacerých kandidátov zvolil jeden poslanec. Výhodou bolo, že na sneme zastupoval okres, ľudia vedeli kto je ich reprezentantom a na koho v prípade potreby sa treba obrátiť a navyše, každoročne mal povinnosť verejne skladať účty zo svojej poslaneckej práce. Niekedy miesto potlesku a volaniu na slávu musel čeliť zhnitým zemiakom a vajičkam. Voľba prebiehala len na jednom mieste – v sídle okresu. A tak voliči putovali na miesto voľby 30 i 40 kilometrov a potom dlhé hodiny museli čakať, kým ich pustili k hlasovaniu. Voliť mohli len muži, ktorí mali aspoň 20 rokov a spĺňali majetkový alebo vzdelanostný cenzus. Volebným právom preto disponovalo len asi 6-7 % obyvateľstva, väčšina bola z aktívnej účasti vylúčená. Voľby boli verejné, každý volič musel pred komisiou nahlas povedať, komu dáva svoj hlas. Za podporu národného alebo opozičného kandidáta stihla voličov i celé obce pomsta vrchnosti. V okrese Liptovský Mikuláš, kde roku 1905 zvolili Slováka Jána Ružiaka, napočítali 150 prípadov trestného alebo priestupkového stíhania proti jeho voličom. Niektorí museli ujsť do Ameriky.

Ľudovci na scéne

Až do konania pamätných volieb roku 1896 si vrchnosť dokázala presadiť svojich. Ale iba rok pred ich konaním sa objavil nový politický subjekt, Magyar néppart alebo Uhorská ľudová strana, na Slovensku vystupujúca pod označením Ľudová strana. Dovtedy opraty vlády pevne držali v rukách maďarskí pseudoliberáli, ktorí sa ešte roku 1875 zoskupili do zlepenca a dali si honosný názov Slobodomyselná strana. Pomocou korupcie a volebných machinácií jej kandidáti s prevahou vyhrávali. Ospalí a politicky nevyspelí slovenskí voliči za víno, guláš, cigaru a muziku, za horu sľubov, ale i zo strachu im dávali svoje hlasy napriek tomu, že liberáli ich nechali ožobračovať židovskými koncesionármi krčiem, nájomcami páleníc a veľkostatkov, priekupníkmi, zmenkovými podvodníkmi a ďalšími individualiami. Tak ako strom nerastie do neba ani zdanlivo neotrasiteľná moc liberálov nebola večná. V roku 1894 si v sneme presadili prijatie sústavy cirkevno-politických zákonov, ktoré sa dotkli toho, čo náš ľud vo svojom srdci najhlbšie nosil a najviac si ochraňoval – jeho kresťanskej viery. Aj konzervatívna aristokracia sa postavila na odpor a chcela skončiť s protináboženskou politikou slobodomyselných lokajov veľkokapitálu. A tak vznikla Ľudová strana, prvá skutočná opozícia. Jej agitátori

kritizovali nielen náboženskú, ale aj sociálnu a národnostnú politiku vládnucej garnitúry. „**Dajme každému, čo je jeho, nevytýkajme nikomu, že miluje svoju materinskú reč,**“ zdôrazňoval na verejných zhromaždeniach jej predseda Ferdinand Zichy. **Ľudová strana si získala podporu slovenského katolíckeho kléru a s jeho pomocou aj početné slovenské zástupy.** Začala vydávať týždenník Kresťan v slovenčine, spočiatku písaný v národnom a sociálnom duchu. Pred jesennými voľbami 1896 Slovenská národná strana oznámila, že sa ich nezúčastní, ale svojim sympatizantom odporučila, aby dali hlasy kandidátom Ľudovej strany. S jej programom šlo do volieb viacero slovenských osobností: Franko Veselovský kandidoval v Senici, Július Markovič v Novom Meste nad Váhom, Miloš Štefanovič v Kulpíne na Dolnej zemi, Jozef Burjan v Brezne, Jozef Mičura v Bytči, Jozef Juriš v Prievidzi. Ján Černoč, neskorší arcibiskup a prímás sa pokúsil o zvolenie v Čadci. Voľby sa niesli v znamení násilností voči voličom i kandidátom Ľudovej strany.

Druhý tatársky plen

Tieto voľby vošli do histórie pod označením druhý tatársky plen. Vyžiadali si viac ako 50 životov. Na Slovensko vládla nakoľmandovala asi 20 tisíc vojakov. Pod rôznymi zámienkami komisie neuznali vyše 10 tisíc slovenských hlasov, ba celým obciam znemožnili hlasovať. V Dlhom Poli, kde sa chystali voliť kandidáta Ľudovej strany, vyhlásili karanténu a dedinu na niekoľko dní zablokovalo vojsko. V Bánovciach liberáli podpálili mestečko, len aby prekazili voľbu ľudáka. V Polhore pri Brezne žandári zastrelili štyroch prívržencov slovenského kandidáta Jozefa Buriana a viacerých ťažko zranili. Liberálni korteši šírili klamstvá, že Ľudová strana je katolícka a zakáže evanjelickú cirkev a znovu zavedie poddanstvo.

Pri takomto terore uspeli len dvaja slovenskí kandidáti - prievidzský kňaz Jozef Juriš a Jozef Kubina v okrese Moravský sv. Ján. Opozičná Ľudová strana celkovo získala 17 mandátov, z toho desať na Slovensku. Ale onedlho ústretový postoj voči národnostiam opustila a jej vodcovia sa v národnostnej otázke nevelmi líšili od liberálov. Napriek tomu Ľudovej strane patrí uznanie za národné prebudenie más. Dnes to však väčšina historikov spochybňuje a rovnako ako niekdajší maďarskí pseudoliberáli ju nazývajú Katolíckou ľudovou stranou. Svedok tých čias, redaktor Považských novín Igor Hrušovský však objektívne priznal jej zásluhy, keď roku 1902 napísal: „*Akokoľvek posudzujeme a odsudzujeme terajšie chovanie a vystupovanie Ľudovej strany, vytýkame odchylenie sa od prvotného programu a politické chameleónstvo, ale keď chceme byť spravodlivými sudcami, musíme uznať, že všetky výdobytky – zošíkovanie sa kresťanského obyvateľstva v samoobranu sú jej dielom, ovocím jej účinkovania. Ona zlomila všemohúcnosť a ozaj bašovské panovanie hornouhorských stolíčnych násilníkov, ona vstúpila cit ľudského sebavedomia a dôstojnosti do zotročeného ľudu, ktorý dovtedy bol nástrojom v rukách cudzopasníkov, ona vzkriesila v dlhom spánku pohrúžený katolícky ľud slovenský, že precitol zo sna a hlási sa k svojim ľudským právam ako člen mohutnej kresťanskej rodiny a verný uhorský vlastenec, ale pritom i ako povedomý Slováč.*“

Ivan Mrva
autor je historik

Partizáni proti kňazom

Povstanie, ktoré zasiahlo Slovensko v období od augusta do októbra 1944, so sebou prinieslo aj sériu perzekučných opatrení, vrátane hrubého násilia proti jednotlivcom i celým etnickým, profesijným či spoločenským skupinám obyvateľstva. Toho, ktoré v ponímaní účastníkov povstania stálo na opačnej strane. Tieto násilné prejavy sa objavovali počas povstania a následne aj v činnosti partizánskych skupín pôsobiacich v horách po jeho potlačení.

Jednou zo skupín, ktorým sa tieto násilnosti nevyhli, boli katolícki kňazi. Povstalcami boli paušálne spájaní s režimom Slovenskej republiky a v dôsledku toho sa stávali terčom šikanovania, obmedzovania osobnej slobody i fyzického násilia. V niektorých prípadoch sa ich utrpenie skončilo až násilnou smrťou. V oblastiach obývaných karpatskými Nemcami zas prenasledovanie cirkevných činiteľov bolo prepojené aj s nenávisťnými protinemeckými šovinistickými prejavmi.

Vraždili a lúpili

Celkovo boli zdokumentované štyri vraždy katolíckych kňazov partizánmi počas povstania a po jeho potlačení. Najznámejšou obeťou bol 52-ročný poslanec slovenského snemu Anton Šalát. Jeho smrť bola vyvrcholením násilného správania partizánov, členov Veličkovej brigády Michala Golcbára a Františka Molineka. Spolu s desiatimi ďalšími osobami ho v noci zo 16. na 17. septembra 1944 zastrelili na moste v jeho farnosti Hájnikoch (dnes súčasť Sliača). Páchatelia boli motivovaní ziskom cenností, o ktoré zavraždených oberali. Treba však dodať, že v tomto prípade boli vrahovia nakoniec z Veličkovho rozhodnutia potrestaní smrťou na tom istom mieste, kde predtým sami zabíjali.

Ďalšie dva dramatické príbehy sa odohrali na Liptove v prvej polovici septembra 1944. Sovietski partizáni 6. septembra 1944 mučili a napokon spolu so skupinou ďalších nemeckých obyvateľov zavraždili farára v Liptovskom

Svätom Jáne (dnešný Liptovský Ján), 46-ročného Rudolfa Schedu. Ďalším partizánmi zavraždeným kňazom bol 56-ročný Martin Martinko z Liptovského Svätého Michala (dnešný Liptovský Michal). Najprv 8. septembra 1944 vtrhli partizáni do jeho fary a vyrabovali ju. Farára vyviedli ku škole pri kostole a zabil ho niekoľkými ranami. Motívom mali byť Martinkove ľudácke postoje počas Slovenskej republiky.

Ilustračné foto: (r)

Násilnosti voči kňazom s fatálnymi dôsledkami neobišli ani východné Slovensko. Už v čase po potlačení povstania partizáni zavraždili 33-ročného farára v Lieskovci pri Humennom Jána Nemca. Dlhodobý – už od augusta 1944 – Nemca terorizovali príslušníci jednotky Čapajev. Trápenie vyvrcholilo v noci zo 16. na 17. novembra 1944, keď ho partizáni vyviekli z fary a pri rieke Olke mu rozsekli lebku a strelili dve rany do zátylku.

Iní kňazi mali viac šťastia a násilnej smrti unikli, ostala im však spomienka na celý život. Spomeňme aspoň niektoré prípady z mnohých. Vefa nechýbalo a k obetiam by sa zaradil 28-ročný farár zo Skleného Josef Pöss. Zranenému sa mu podarilo vyhrabať z masového hrobu po hromadnom vyvražďovaní obyvateľov nemeckej národnosti partizánmi 21. septembra 1944. Ďalší kňaz,

správca farnosti z Liptovských Matiašovcov Ján Bukna, si 16. decembra 1944 len so šťastím zachránil svoj život pred partizánmi a opustil dedinu.

O čom sa nepíše

Prenasledovaniu sa nevyhli ani ďalší kňazi. Správcu farnosti Piargy (dnešné Kremnické Bane) Antona Prokeina partizáni v septembri 1944 zadržovali na veliteľstve v Kremnici. Príčinou bolo, že predával svojim veriacim nemecký katolícky týždenník Kirchenblatt. Banskobystrického chórového kaplána Klementa Longauera väznili partizáni od septembra do konca októbra 1944 na hrade Slovenská Ľupča. Farára vo Veľkom Poli Jozefa Madaya najskôr partizáni v septembri 1944 obrali o osobné veci, až ho napokon 23. septembra 1944 odviekli na žandársku stanicu a obvinili z ukrývania zbraní. Vo väzení strávil niekoľko týždňov.

Farára v Turanoch Jána Slivku zadržali partizáni v septembri 1944 a zadržovali preto, že pôsobil medzi slovenskými robotníkmi v Nemecku. Nakoniec sa mu podarilo uniknúť zo školy v Sklabini, kde bol väznený. Šikanovanie musel podstúpiť aj administrátor v Turčianskom Svätom Petri (dnešný Turčiansky Peter) Ľudovít Maruška. Partizáni ho pod vplyvom alkoholu pred Vianocami 1944 zbili a zastrášovali zbraňami.

Tieto udalosti boli roky buď úplne zamlčované alebo prekrúcané, dodnes sa o nich hovorí málo a pozornosti médií unikajú takmer úplne. Neraz sa bagatelizujú ako akési ojedinelé výstrelky nezodpovedných jednotlivcov. V skutočnosti boli jedným z nevyhnutných dôsledkov celkovej atmosféry vyvolanej politickými predstaviteľmi povstania. Atmosféry hľadania nepriateľa, čo mohlo mať rozličnú podobu – v tomto prípade išlo o príslušníkov Katolíckej cirkvi, obyvateľov nemeckej národnosti či akýchkoľvek zástancov myšlienky slovenskej štátnosti.

Ivan A. Petranský
autor je historik

STALO SA

2. októbra 1952 v procese pred Štátnym súdom v Košiciach boli odsúdení na trest smrti za „teroristickú činnosť a špionáž v prospech USA“ príslušníci Bielej légie: Ján Rešetka, Michal Mihok, Bohumil Gruber a Dr. Bodnár na trest smrti, Stanislav Hadač na doživotný žalár, Ján Minárik na 25 rokov, Jozef Ležák na 18 rokov a M. Madej na 15 rokov väzenia.

6. októbra 1938 podpredseda HSĽS Jozef Tiso pozval do Žiliny členov Výkonného výboru Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. K nim sa pripojili aj predstavitelia všetkých dôležitejších politických strán Slovenska a podpísali spoločné Vyhlásenie o autonómii Slovenska v rámci česko-slovenského štátu.

6. októbra 1948 Národné zhromaždenie v Prahe vynieslo zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky. Tento zákon č. 231/1948 a nariadenia, ktoré sa k nemu pripájali, postupne odstránili všetky pozostatky demokratického právneho poriadku v Česko-slovenskej republike.

9. októbra 1919 Andrej Hlinka sa vrátil do Ružomberka. V noci z 11. na 12. októbra ho českí četníci odviekli z Ružomberka na Moravu a bez súdneho pokračovania ho väznili najprv v Mírove, potom v Brodke a nakoniec v Podolí pri Prahe až do 28. apríla 1920, keď ho museli prepustiť, lebo bol zvolený za poslanca do pražskej snemovne.

18. októbra 1918 T. G. Masaryk vydal Washingtonskú deklaráciu (Vyhlásenie nezávislosti československého národa dočasnou vládou Československa), ktorou jeho „vláda“ vyhlásila samostat-

nosť česko-slovenského štátu. Česko-Slovensko teda formálne vzniklo v zahraničí, bez akéhokoľvek prejavu súhlasu obyvateľstva území, na ktoré si jeho tvorcovia robili nároky.

21. októbra 1947 česko-slovenská vláda v Prahe predložila návrh zákona o stíhaní trestných činov proti štátu. Zákon mal odstrániť pochybnosť, či takéto činy na Slovensku sa majú stíhať podľa zákona na ochranu republiky č. 50/1923, alebo podľa zákona Slovenskej republiky č. 320/1940 Sl. z.

22. októbra 1997 na bratislavskom cintoríne v Ružinove sme sa rozlúčili so zraneným človekom za práva slovenského národa, podpredsedom KPVŠ, JUDr. Valentom Michalíkom.

23. októbra 1915 na spoločnej konferencii Slovenskej ligy a Českého národného združenia v Clevelande uzavreli prvú dohodu o spolupráci amerických Čechov a Slovákov, ktorá vošla do dejín ako Clevelandská dohoda. Český návrh tejto dohody bol stručný a jasný:

Program: 1. Samostatnosť tak Česka, ako aj Slovenska. 2. Spojenie českého a slovenského národa vo federatívnom zväzku štátov s úplnou národnou autonómiou Slovenska, s vlastným snemom, s vlastnou štátnou správou, úplnou kultúrnou slobodou, teda aj s plným právom užívania slovenského jazyka, s vlastnou finančnou a politickou správou, so štátnym jazykom slovenským.

25. októbra 1948 Vláda zriadila Úrad pre veci cirkevné, na ktorého čelo postavila komunistického predáka A. Čepičku. Jeho poverencom pre Slovensko sa stal G. Husák.

26. október 1939 na slávnostnom zasadnutí Slovenského snemu jednomyseľne zvolili za prvého prezidenta Slovenskej republiky Dr. Jozefa Tisa, ktorému hneď oznámili výsledok voľby. Zložením Ústavou SR predpísanej prísahy bol uvedený do úradu.

26. októbra 1942 Spojené štáty americké uznali Benešovu „československú vládu v zahraničí“.

27. októbra 1907 maďarskí žandári strieľali do zhromaždeného davu veriacich, ktorí protestovali proti maďarským kňazom vyslaným do ich obce Černej, aby vysvätili nový kostol. Zavraždili 15 osôb a vyše 80 osôb zranili. Občania Černej žiadali, aby kostol vysvätil ich rodák Andrej Hlinka, z ktorého iniciatívy bol kostol postavený. Maďarské súdy potom ešte súdili 55 obyvateľov Černej a odsúdili 22 mužov a 16 žien spolu na 36 rokov a 6 mesiacov väzenia.

27. októbra 1945 americká vláda vydala Dr. Jozefa Tisa a ďalšie slovenské politické osobnosti vláde Česko-slovenskej republiky. E. Beneš vydal „prezidentský dekrét“ č. 137/1945 o trestaní niektorých previnení proti národnej cti (tzv. malý retribučný dekrét), o zaistení nespoľahlivých osôb a o osobitných táboroch pre nútené práce.

27. októbra 1968 Národné zhromaždenie ČSSR prijalo ústavný zákon č. 143/1968 o česko-slovenskej federácii.

Oktober 1893 minister osvety gróf Albín Csáky vydal nariadenie, ktorým rozkázal na mieste prepustiť zo služby všetkých učiteľov, ktorí nevedia po maďarsky.

AKTIVITY PRESEDNÍCTVA PV ZPKO

■ Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda poskytol krátky rozhovor televízii JOJ o obsahu a cieľoch listu zaslaného ministromi školstva Petrovi Plavčanovi. List, v ktorom sme žiadali rozšíriť názornú výuku študentov aj o zločiny komunizmu bol uverejnený v minulom čísle Svedectva.

■ **Ministerke spravodlivosti Lucii Žitňanskej bol 12. septembra zaslaný ďalší zo série listov pre rozhodujúce štátne inštitúcie, v ktorom požadujeme zriadiť dôstojné múzeum pre zločiny komunistickej totality, kam by mali smerovať nielen štátne návšte-**

vy, ale hlavne školská mládež. Aby na konkrétnom mieste mohli sugestívne precítiť celú obľudnosť a zločinnosť komunistického systému. V liste sme ponúkli aj možnosť konzultácií a poskytnutia praktických skúseností našich členov, ktorým je táto téma vlastná.

■ Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda sa zúčastnil pietnej spomienky venovanej 65. výročiu zaistenia dvanástich študentov trebišovského Gymnázia, ktorá sa konala 23. septembra v Trebišove.

PRIPOMÍNAME SI

V októbri si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

40 rokov

Ing. Patrik Vlček, Zvolen 8.10.1976

50 rokov

Miroslav Záhora, Bziny 7.10.1966

60 rokov

Mária Patinová, Heľpa 24.10.1956

65 rokov

Katarína Gromanová, Trnava 7.10.1951

81 rokov

Zuzana Mathiová, Bratislava 6.10.1935
Michal Záhorský, Bratislava 8.10.1935

82 rokov

Štefánia Lavová, Nitra 28.10.1934
Magdaléna Špórerová, Bratislava 23.10.1934
Pavol Robota, Trenčianske Teplice 24.10.1934
Antónia Dudášová, Dubnica nad Váhom 4.10.1934

83 rokov

Andrej Šišulák, Bratislava 6.10.1933
Anna Petrušková, Jamník 24.10.1933
Emília Nižňanská, Vrbové 29.10.1933

84 rokov

Štefan Tomko, Michalovce 9.10.1932
Anna Palenčárová, Behárovce 11.10.1932
Mária Herodeková, Nitra 1.10.1932
Ferdinand Lasica, Bratislava 19.10.1932

85 rokov

MUIDr. Teodor Streicher, Bojnice 9.10.1931
Hedviga Olejníková, Popudinské Močidlany 17.10.1931
Mgr. František Belica, Pezinok 15.10.1931

86 rokov

JUDr. Ing. Ján Kovačovský, Šenkvice 30.10.1930

88 rokov

Lívia Brhlovičová, Bratislava 3.10.1928

90 rokov

Jozef Adamík, Žilina 19.10.1926

92 rokov

Anna Polačková, Bratislava 20.10.1924
Jubilantom srdečne blahoželáme

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Rozália Tomčová, Klokočov 5 EUR
Dagmar Matysová, Bratislava 6 EUR
Elena Šebová, Bratislava 10 EUR
Františka Šebová, Bratislava 10 EUR
RNDr. Roman Vadovič, Bratislava 20 EUR
JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR
Ján Hric, Badín 10 EUR
Mário Čerget, Topoľčany 20 EUR
Dr. Jozef Rydlo, Bratislava 8 EUR
Ing. Daniel Kiaba, Nováky 50 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 89 rokov, 29. augusta 2016, zomrel **Ondrej ZELINA**, dlhoročný člen Mestskej pobočky PV ZPKO Bratislava-mesto. Posledná rozlúčka sa konala 1. septembra 2016 na cintoríne v Párnici.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu**: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0905 737 790 a 0902 199 429. Darcom úprimne ďakujeme.

Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

Z listov

Jedinečné svedectvo

Na rozhovor s pani Darinou Nevickou, uverejnenom v minulom čísle časopisu Svedectvo, reagovala sestra **Stella Rozalia Danková** z Kňazského seminára sv. Gorazda v Nitre. Napísala, že je škoda, že dva časopisy politických väzňov ostávajú stále oddelené, ako ich organizácie. Poznala pani Helenu Kordovú – Wilde, lebo ako píše „*boli sme si veľmi blízke, ako bývalé spoluväzenkyne*“. A ďalej: „*Od pani Helenky Kordovej máme jedinečné svedectvo o bl. Zdenke Schelingovej, s ktorou ležala vo väzenskej nemocnici v Prahe Na Pankráci. Vtedy sa takmer zomierajúca Zdenka úprimne zdôverila pani Helenke o svojom prípade a tiež, ako ju pri vyšetrovačke bili a trýznili.*“

V liste nás tiež informovala o tom, že práve vyhľadáva spolu s jedným historikom v archíve kňazského seminára v Nitre spomienky spolusestry Vilmy Zmertich na Milana Rastislava Štefánika. Ide o príbuznú M. R. Štefánika, ktorú poznala v škole v Nitre v rokoch 1939-1950.

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13. 00 hod. (r)

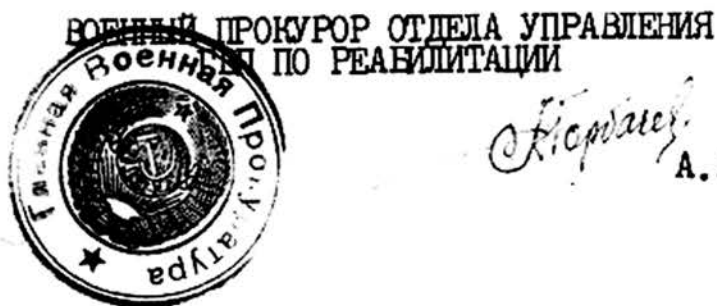
ГЕНЕРАЛЬНАЯ ПРОКУРАТУРА
Российской Федерации

23.04.1992 № 3Г-5484-90

Москва

СПРАВКА
(о реабилитации)

Томишка Владимир Францевич, 1926 года рождения, осужденный 9 июня 1945 года военным трибуналом 4 гвардейского казачьего кавалерийского Кубанского корпуса по обвинению в совершении преступления, предусмотренного ст.58-6 ч.1 УК РСФСР (шпионаж) к 15 годам лишения свободы в исправительно-трудовом лагере, до ареста - 4 апреля 1945 года - подданный Чехословацкой Республики, в соответствии со ст.3 Закона РСФСР "О реабилитации жертв политических репрессий" от 18 октября 1991 года реабилитирован.

А. В. Горбачев
А. В. Горбачев